

den eller til at beregne, hvor den vil bære hen, idet den kan udvikle sig paa en ganske anden Maade, end Agitatorerne have forudsat. Det vil blive Tilfældet ogsaa her, og det er ikke vanskeligt at se, hvorledes denne Agitation vil gaa for sig. Der er i saa Henseende faldet nogle Uttringer under Fæstefagens 3die Behandling ifjor, som jeg tror ere et meget godt Fingerpeg i denne Retning. Det er nogle Uttringer, som faldt fra det ærede Medlem for Præsto Amts 3die Valgkreds (Albretsen). Han bemærkede, at han ikke kunde forstaa, hvorfor man under hele Fæstefagens Behandling med saadan Omhyggelighed undgik Alt — som det ærede Medlem udtrykte sig — hvad der lugtede af Husmænd. Men han erklærede tilsidst, at han alligevel vilde stemme for Loven, men det gjorde han i det faste Haab, at den Tid nok vilde komme, da man kunde gjøre Noget til Fordel for de lavere stillede Samfundsklasser, og han tilføiede derpaa, at Forslagsstilleren rigtignok havde i et privat Møde ytret til ham, at der hverken nu eller i Fremtiden vilde kunne gjøres Noget derfor, og at han ogsaa godt indsaa, at der var mange Betænkeligheder derved, men han slap dog ikke det Haab, han havde udtalt, og hvis Forslagsstilleren ikke vilde gjøre det, var der dog nok mange brave Folk, som vilde tage sig af Husmændene, naar den foreliggende Lov var gaaet igennem, og vilde søge at sikkre dem lignende Fordele. Deri tror jeg, at det ærede Medlem har fuldkommen Ret. Dersom denne Sag skulde drives igennem ved Agitation, da vilde der utvivlsomt være brave Folk, som stillede sig i Spidsen for Husmændene for at sikkre dem lignende Fordele. Men hvad vilde disse brave Folk sige? De vilde sige til Husmændene: I ere blevne forraadte af dem, som hidtil have kaldt sig Eders Venner; I have i 18—20 Aar stemt med dem, ikke af Kjærlighed til Gaardfæsterne, men fordi, naar Begyndelsen var gjort med Gaardene, skulde det næste Skridt være at sikkre Husmændene lignende Fordele. Men istedet derfor bliver det nu erklæret, at Fæstebaandet ligger kun paa Gaardene, og at Sagen nu er afsluttet, naar Afløsningen har fundet

Sted, og at man ikke veed, hvorfra man skulde tage disse 50 eller 100 Millioner for at skaffe Husmændene lignende Fordele. Naar en saadan Stilling maatte indtræde, saaledes altsaa, at der blev Spørgsmaal om at sige til Husmændene: Den Ret, som Bondestanden i sin Helhed — ikke de enkelte Fæstere, thi derom er der ikke Tale — har havt, den have vi nu afløst, og vi have fordelt disse Millioner mellem Gaardfæsterne alene med Forbigaaelse af Husmændene, mon saa ikke Husmændene vilde være i deres gode Ret til at sige: Ere vi ikke ligesaa vel hørende til Bondestanden som de, der ere blevne begunstigede, ere vi ikke ligesaa vel Efterkommere af de gamle Fæstere, ved hvis Svend og Møie Jorden har faaet sin Værdi, og er der ikke sket os uret, naar man har afløst en Ret, der tilkom Bondestanden i dens Helhed, udelukkende til Fordel for Gaardmændene, den Del af Bondebefolkningen, som forud var bedst stillet, og som er begunstiget ved at være i Besiddelse af Gaardene, med Forbigaaelse af os, der have fuldkommen ligesaa god Adkomst til at komme i Betragtning ved en saadan Afløsning? Efter hvad der saaledes foreligger, og efter den Maade, hvorpaa det nærværende Lovforslag vil virke, hvis det bliver til Lov, og efter den Maade, hvorpaa det netop vil tilveiebringe den Tilstand, som de ærede Medlemmer af Flertallet anse for at være den fordelrøveligste, tror jeg ikke, der vil blive Spørgsmaal om nogen stærk Agitation til Fordel for dette Forslag, som det nu foreligger. Dersom det nuværende Lovforslag bliver standset paa sin Vej og ikke bliver til Lov, tror jeg, at man, ikke fra det Standpunkt, som det ærede Medlem for Maribo Amts 2den Valgkreds (Frederiksen) indtager, men fra det ærede Flertals Standpunkt, naar man tilegner sig de Anskuelser, som det til enhver Tid har vedkjendt sig, ikke kan beklage det, idet man maa sige, at dette Lovforslag vel skaffer enkelte Personer af Bondestanden og dem, som forøvrigt trænge mindst dertil, en betydelig øieblikkelig Fordel, men at Lovforslaget for at opnaa dette Resultat opgiver Bondestandens Betyggelse i Fremtiden.